

NR 1 | 2021
ÅRGÅNG 23

MEMLEMSTIDNING
ÖckeröÖarnas
SLÄKTFORSKAR FÖRENING

Hawila

Styrelsen år 2021

Ordförande	Barbro Parment	0708 78 07 97
V ordförande		
Kassör	Gunnar Alexandersson	96 75 70
Sekreterare	Thord Källefors	0736 74 85 04
Ledamot	Helene Sörensson	96 71 55
Ledamot	Agneta Zachariasson	96 50 41 / 0733 64 67 89
Ledamot	Lena Knutsson	96 17 88
Ledamot	Mikael Ahlberg	0702 75 81 31
Suppleant	Eva Johannesson	
Suppleant	Jan Ek	0708 16 89 20
Suppleant	Mats Altby	

Styrelsen meddelar

Hemsidan – på www.oosf.se hittar ni föreningens hemsida.

Fotografier – Har ni några fotografier som ni vill dela med er av till vår hemsida? Hör av er till webmaster@oosf.se. Gamla fotografier är alltid intressanta.

Bankgiro – Föreningens bankgiro är **734-3999**

DNA-träff Inget planerat, vi väntar ut pandemin.

Medlemsresa kommer vi tyvärr inte att kunna genomföra i år pga Covid-19. Vi ser fram emot en förhoppningsvis Covid-19 fri höst

Du som har bytt mailadress eller kanske glömt lämna adressen till oss, maila in den nya adressen till agneta@oosf.se

Ordföranden har ordet

2020 försvann för oss genom en pandemi som drabbade hela världen. Inget blev som vi tänkt oss, möten, resor, utflykter, allt blev inställt. Årsmötet 2020 sköts upp för att vi skulle kunna ha det nu i mars tillsammans med 2021 års årsmöte. Men det blir tyvärr inte så utan vi får skjuta upp båda årsmötena till hösten.

I oktober miste vi vår vice ordföranden Hans Taremark, han har under sina år i styrelsen gjort mycket för föreningen, bl.a var han med och tog fram våra dvd-skivor med Öckerö kyrkböcker som vi hade till försäljning under några år.

Vi har även en styrelsemedlem som pga sjukdom kommer att vara borta under en länge tid, för att stötta upp styrelsen har vi bett Mats Altby hoppa in som ersättare, vilket han har accepterat.

2021 - Ett nytt år med nya möjligheter att forska via nätet där det finns många föredrag via zoom.

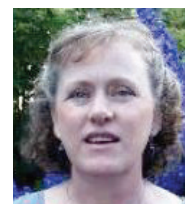
Vintern kom till slut med sol, snö och kyla några veckor, vilket gav oss härliga isar där vi kunde träffas utomhus.

Här ser vi den renoverade Rördammen med en härlig slinga för promenader och skridskoåkning.

Snart är vårtecknen på väg men pandemin fortsätter tyvärr. Vi hoppas innerligen att smittläget förändras under våren och vi satsar på att genomföra årsmötet utomhus så fort restriktionerna tillåter, annars blir det digitalt.

Är någon nyfiken att hitta genvägen till släkt via DNA så har vi kit hos mig.

Barbro Parment

Anders Fredriks levnadsöde

Fredrik föddes som oäkta barn till pigan Chatharina Norström i Fellingsbro Örebro län den 13 februari år 1851. Chatharina var dotter till soldaten Anders Norström född 1784 och hans hustru Catharina Andersdotter född 1788 i Fellingsbro. Chatharina var städslad som piga hos Per Lundgren i Beijby när Anders föddes 1851. Året innan var hon piga på en gård där drängen Anders Petter Forsberg född i Medåker 1826 arbetade. Förmodligen blev Chatharina med barn där. De blev dock aldrig ett par, hon var ju sju år äldre än Anders Petter.

När Fredrik var född flyttade Chatharina till några andra gårdar och hamnade så småningom i Arboga, Fredrik lämnades till Forsbergs i Västersäter säger prästen i husförhös-boken. Troligen var det Ångeby. Anders Petter Forsberg gifte sig 1855 och verkar som torpare med sin hustru i Ångeby, familjen får ytterligare 5 barn förutom Anders Fredrik, 1862 flyttade familjen till Kung Karls församling. Fredrik som då var 11 år fick inte flytta med. I samtliga husförhör har prästen skrivit Chatharina Norströms oäkta son till dess att han måste flytta till Anders Forsberg och hans hustru Lisa Olsdotter i norra Eke, Fellingsbro.

Anders Forsberg är far till Anders Petter Forsberg och i husförhöret står att Anders Fredrik är sonson till honom.

Varför Chatharina lämnade sin son kan man bara spekulera i, men troligast är att hon inte hade något val, Anders Petter ville troligen inte gifta sig med henne och då fick han och hans föräldrar ta hand om pojken.

Anders Fredrik arbetade som dräng runt om på gårdarna tills han gifte sig med Anna Sofia Johansdotter från Järnboås, så småningom blir han banvakt i Nora stad. Familjen får tio barn, två dör i unga år.

Anders Fredrik dör på nyårsafton 1906 av hjärtförslamning (infarkt skulle vi säga idag) Barnen och Anna Sofia flyttar dels till Malmö och dels till Göteborg. Fyra av barnen som flyttat till Lundby på Hisingen i Göteborg dör relativt unga i tbc, bland dem min morfar Erik Fritjof Forsberg, Anna Sofia och några av barnen ligger begravda på Lundby nya kyrkogård. Graven fann jag via cd-skivan begravda i Sverige.

Detta är en kort sammanfattning gjord av Roland Vejfors, Dotterson till Erik Fritjof Forsberg Hönö 2 februari 2010

Bilden visar Anders Fredrik i sin uniform och hustrun Anna Sofia Johansdotter

Lite fotografier insända av Mats Altby

Damerna fr vä Constansia Karlsson g Edvardsson, Sandra Aronsson g Fransson Olga Sörensson Utbult.
Herrarna fr vä Oskar Karlsson, Birger Alexandersson och Amandus Karlsson

Sittande fr vä Lille-John, Alek Börjesson, Hjalmar Utbult, Karl Karlsson, Gustav Jönsson
Stående fr vä Algot Aronsson, Sven Svensson + 2 okända (Hör gärna av er om ni vet vilka det är)

Sittande fr vä Amanda Börjesson o Helfrid Hansson
Stående fr vä Alexandra Aronsson o Signe Hansson

Sittande fr vä Algot Aronsson o Johan Karlsson
Stående fr vä Oskar Karlsson o Bernhard Utbult

N: 78. J. 1896

År 1896 den 10 September blef
 på begäran bouppteckning af un-
 derteknad förrättad efter hustrun
Helena Ringtsdotter i Hövö Röd,
 som afled den 10 sistlidne juni, och
 som närmaste arvingar jämte en-
 kinnamen Claus Christoffersson of-
 ferlämnat myndige barn, sådana:
 fiskarna Carl Edward Clausson i
 Hövö Röd, och Johan August Claus-
 son i Hövö Hult, döttrarne: pntkan
 Beata Christina Clausdotter i Öckerö
 Sörgård, Johanna Lovisa, gift med
 hufvudsägaren Lars Nilsson i Hövö
 Röd, Maria, gift med fiskaren An-
 ders Ironsson i Öckerö Sörgård, Anna
 Lovisa, gift med fiskaren Albert Olsson
 i Öckerö Sörgård, och Hulda Lena
 Clausdotter i Öckerö Sörgård, alla
 kallade att nu här nämna, samt
 myndige dottern Anna Benedicta
 Clausdotter, född den 23 April 1877,
 hvars rätt häruid bevakades af fiskaren
 Carl Edward Clausson i Hövö
 Röd, som af Herre Gombopanden
 den 9 dennes därtill förordnats, och
 som nu åtog sig att biträda en-
 kinnamen i förmyndarskapet.
 Enkinnamen nämades som lagens stad-
 gande i 9 Kap. 13. Äfde Baltas och upfög af
 livarlätenskäparen på följande sätt:

Minnen från min första tid på Hawila

När jag slutade sjuan skulle jag börja på Hawila. Skulle fylla 14 år i december. Det fanns inga andra alternativ Pappa ägde båten. En syssling jobbade på Hawila och fick sluta när jag började. Jag tyckte nog lite synd om honom men det fanns ju gott om jobb vid den tiden. Pappa var mån om att jag skulle lära mig jobbet ombord, så jag fick redan innan jag fyllt fjorton lägga till vid väntebryggor och slussar.

Maskiner har alltid intresserat mig. Och jag njöt av avgasljudet från stora tändkulemotorer. Och särskilt inne i slussarna det ekade så skönt mellan slussväggarna. Särskilt 210 hkr Skandia, som en del tankbåtar hade. De stora motorerna hade ett lågt tomgångsvarvtal. På väg in i Ström sluss i Lilla Edet, saktade jag farten ganska sent, eftersom signalen lyste grönt. Det var klart att köra in i slussen. Jag saktade Hawilas lilla 150-hästare till detta låga goa varvtal jag gillade. När det var dags att stoppa inne i slussen skruvade jag propellern på back. Men då hände det som inte fick hända. Motorn dog och vi hade ingen back och fortfarande bra fart framåt. Vad gör jag? Styr in mot slussidan. Mast och bom skakar till. Gummidäcket som fender får ta första stöten. Bästemannen Jörgen räddar oss genom att kasta på gräsändan på en pollare i slussidan. Och "skränsar" ut hela långa änden. Och halar upp den igen lagom för att hinna kasta på sista pollaren och lyckas få stopp på Hawila innan vi inte kör i tröskeln längst fram i slussen. Hu! nu hade jag lösa knäveck ska erkännas. Det var böter att vänta om man kom emot kortändarna i slussarna. Pappa kom upp ur kajutan under tiden men såg att det gick bra. "Gå nu ner och sätt igång maskin!" Jag tar ett djupt andetag och går ner i maskin. "Bara jag inte velar till det igen nu också när jag ska starta också."

Ut med pyskranarna och i med baxestängen i balanshjulet. Nu var det lätt att baxa när motorn var så varm. Hittar startläget och pumpar ett par tag i oljepumparna. Regulatorn på tre kvarts fart. Och så i med brinnande startpatroner bakom pyskranarna. Upp med luftventilen på startlufttanken. Öppna ventilen framför startspaken. Nu gällde det att ge en kort puff på toppen av aktra cylindern. Ja, ja den ska ju gå om man kommit ihåg alla moment före start. Jag laddar startluft under tiden vi slussar upp.

Väl uppe i styrhytten tänker jag att nu är min framtid slut här. Men Pappa går ner i kajutan igen och säger. "Sakta inte så mööt näste gang!"

Som bekant tillkommer många konstverk till när man manövrerar båtar. Jag har sett filmen "Att angöra en brygga". Och så har vi gästhamnen tvärs över hamnen där jag ligger i hemmahamnen.

Pappa hade väl kanske också sagt till Bästeman Jörgen att "Låt pojken köra så att han lär sig."

Varför inte Jörgen körde, var att han ogärna ville lägga till med båten. Bästeman, Jörgen hade skepparepapper och var en duktig istuvare. Han lärde mig till kock på Hawila. "Allting skall koka i tjugo minuter utom ägg som skall koka fem". Och att känna med en tändsticka i potatisen innan man släckte fotogenköket under kitteln. Pappa fick under mina kock-år en präktig kalaskula. På den tiden skulle vi vara 4 i besättningen. Men det löste sig för mig som inte fyllt femton med att mönstra på en farbror. På så vis kunde jag börja innan femton.

Jag fick gå vakt med Pappa på nätterna första tiden på Hawila. Och många var de nattpassen som jag bara fanns till hands bak i styrhytten på våra vakter. Pappa kunde ju ändå inte ställa mig till rors i älven på natten. Vid slussning fick jag masa mig upp och jag minns än hur trött jag var.

Isfraktningen innehåller många minnen som t.ex. hur man skulle klara av det kamerala med slussning. Vid last fick man skriva ett konnosement, som låg till grund för hur mycket det kostade att ta islasten genom Trollhätte kanal, som jag hade att lämna. Ibland kunde det vara kö i kontoret och då blev det att ta sig ombord via en slipprig och hal järnlejdare ner till Hawila som redan hunnit bli nerslussad en bit. Någon gång hann jag inte ens ner medan Hawila var kvar i slussen utan fick gå ner till bassängen nedanför övre slussen, dit, som vid det laget Hawila hade hunnit. Då fick jag byta yrke till hoppombordkalle. Detta var ofta nattliga övningar.

En annan gång mitt i natten kunde jag inte kasta på en tung och våt ända utan fick ta mig upp på bryggan och lägga på den. Det var strömvirvlar i bassängen och Hawila drev ut medan jag var uppe på bryggan, för att lägga på den. Det var vintertid och jag fick hala upp hela den iskalla våta gräsändan på bryggan. Och få den och mig själv ombord igen när Hawila kom tillbaka efter ett "ärevarv" i bassängen.

Annars var det en härlig tid. Man växte och lärde sig nya saker och utvecklades till att klara sig själv. Matlagning, städa, maskinpraktik, navigation, ansvar, elpraktik, måla, mm. Ja alla dom saker som man behöver kunna för att klara sig i livet, utan att vara till besvär för någon annan.

Men helst vill jag dock låta bli att minnas då jag efter en heldag vid motorvichen med värkande ben skulle stå och rensa åtta tio rödspättor och sedan steka dem. Diska efteråt brydde jag mig inte om utan lade disken i en stor kittel med vatten som diskades när den blev full. Eller när allt porslin var använt.

Då satte jag hela kittelen med innehåll på gasolspisen och eldade under

Jag var alltid trött och lade mig på sittbänken i skansen. Ofta, ofta blev vattnet för varmt. Men jag väntade så gärna med att diska medan vattnet svalnade.

Det kunde bli så att jag fick värma vattnet igen. Dessa turer var bra för att lära sig att göra det man måste och sedan vila.

Däcket vid winchen, där jag stod när vi lastade och lossade vibrerade och benen ”surrade” av trötthet. efter en winchdag, så jag förstår nu varför det blev som det blev. Man var för sliten helt enkelt. Så får inte en fjortonåring jobba idag. Nu får jag inte jobba för jag är för gammal. Ja ja så kan de va.

Publicerat med tillstånd av Uno Bryngelsson

I Hawilas lastrum

Hawila under gång

Här hämtas is för att lastas på Hawila

Lärkan fångar makrill VNV Vinga.

Kapitel 26. Källa: VÄSTRA KUSTEN Av Arne Lindgren. 1978.

Fiskelägen, Människor, Framtid.

Medan jag satt på relingen och väntade på att GG 603 Lärkan skulle bli klar för avgång, kom jag att tänka på Hjalmar Faringer. Denne är målare och han målar Lofoten. Lofoten har jag sett som en hägring ute till havs, och jag förstår Faringer som stadsfäster dess öververklighet med hjälp av färger på duk.

Jag satt i Hönö-Klåvas hamn när jag kom att tänka på Faringer. Klockan var 7 på kvällen måndagen den 20 juni 1977. Vi skulle ha avgått, men däckspumpens packning hade fått en spricka och måste förnyas. Elon hade köpt en ny av björnläder och gett 49;75 för den. Elon är skeppare på Lärkan och samme person, som är bror till William och son till Adolf, Riksdagsmannen, alla med efternamnet Alexandersson. Lärkan brukar gå ut från Björkö, där den hör hemma, men den tekniska assistansen fanns i Klåva (Klova stavas det på hönöiska). Därför låg Lärkan där nämnda dag klockan 19.

Hon skulle ut på makrillfiske och jag skulle med. Vi skulle bli sex man sammanlagt. Fyra man jobbade med däckspumpen och tittade på packningen som kostat 49;75. Det var dyrt tyckte Windy, född 09, blev föranledd att komma in på skatterna. 1974 hade han tjänat 43000 och på det betalat 58% i skatt. Egenavgiften hade gått på 1800 och ATP 5000.

Pumpen var mycket bra, sa Elon. Den var gjord i Svendborg. Men muttrarna hade rostet fast, och när pumpen skulle skiljas åt, blev Elon tvungen att såga av bultarna. Nu hade han skaffat nya, men muttrarna passade inte till gängorna. Windy som bodde på Öckerö måste åka hem och hitta andra, och allt detta tog tid.

Det var som sagt fyra man som hjälpte till, och jag kunde inte göra mycket, annat än att försöka ge goda råd, av vilka dock inget blev uppfattat som särskilt gott. Därför upphörde jag med att ge dem och övergick till att betrakta Lärkans systerfartyg, som alla var färdiga för avgång och kastade loss undan för undan. Jag såg att de allesammans var formade på sitt säregna sätt och att alla formerna var mjuka och sköna. De vred sig och kråmade sig, när de svängde förbi piren.

Det var då jag kom att tänka på Faringer. Han hade just yttrat sig i ett Luleåpro-

gram från Lofoten och sagt att fisketrälarnas former är ljuva som nakenheten hos kvinnor.

Det hade blåst styv kuling natten före, och när vi kommit ett stycke förbi Vinga upptäckte jag att darningarna var avsevärda. Lärkan betedde sig som om hon flög i luften på lärkors sätt, när de är glada om sommaren. De höjer sig och sänker sig.

Det fick till följd att det småningom höjde sig och sänkte sig inombords på mig själv. Jag hade mina knän på däck och lutade huvudet över relingen.

Elon tröstade mig. Det hade tagit honom två år, innan han kommit över sjö-

sjukan. Han hade kräkts så att blodkärlen sprungit läck i magen.

Det var för femtio år sedan. Windy hade haft det likadant.

Harald född 06 sa ingenting. Det gjorde inte heller Urban, ung man från Krylbo som skulle bli fiskeriintendent och praktiserade ombord. Ragnar som hade hand om kameran, sa att jag skulle hålla ögat på horisontlinjen och inte spjärna emot med benen utan bara svikta och följa med.

Jag gjorde så och kräktes ännu mer. Därpå gick jag till kojs. Klockan var 21:14.

-- Det är synd om Arne, som inte får se solnedgången, hörde jag Elons röst från däck. Rösten var så uppfylld av innerligt medlidande, att hela solceneriet reproducerades i hjärnans sencentrum, när jag lyfte blicken mot skyligheten i taket. Hjalmar Faringers rundade träformer i lofoten var glömda, men en annan ideassociation arbetade sig fram. Jag hade hört talas om en medicine professor, som när han första gången fick se sin älskade oklädd, blev så betagen, att magen vägrade behålla sitt innehåll. Just så hade jag betett mig inför kvinnfolket Lärkan. Jag insåg att mitt uppträdande var mediciniskt korrekt, och med återvunnet självförtroende steg jag upp på däck. Jag var helbrägd.

Där uppe var natten obegriplig. Vi tycktes ligga i centrum på en ljusbåge, som glimmade runt horisonten. Det var lanternorna på Lärkans systerbåtar, som också fångade makrill. Ett rykte hade gått att makrillen skulle stå ett bestämt antal distansminuter VNV Vinga.

Elon styrde. Han såg praktfull ut. Vi som fanns på däck existerade inte längre. Han blickade ut över vattnet. Att jag i nästa dyning trillade mot en fiskelåda registrerade inte hans radaröga. Han navigerade.

Kommunikationsradion stod på. Så mycket bohusländska, som pratades i den, hade jag inte trott att det fanns. Alla i den väldiga ljusbågen på miltals avstånd skulle säga något. En tog in sin fru i land. Då var det någon på däck som sade: Att dom inte kan låta fruntimren vara i fred härute heller. Jag tror det var Harald. Vi hade lagt ut 40 makrillnät, vardera 42 m långa. Den sammanlänkande linan var 1680 m lång. En flytboj i vardera änden med tänd lanternorna markerade vårt revir. När passagerarfärgorna på Danmark, England och Tyskland dök upp, kunde det bli farligt. Dessa fiskevattnens analfabeter är fartblinda och kan förstöra både nät och fångst.

Kl 02 tog Harald båtshaken och elon styrde mot näten. Harald fiskade upp en flytboj med sänke och lanternorna och vinen startade. Näten halades in. Allas ögon gällde innehållet i maskorna. Till en början såg det hyfsat ut, men för varje nät blev det sämre. Vi hade inte träffat stimmet.

Fiskarna var långa, tjocka och vackra. De blänkte i morgonljuset. Solen närmade sig. 03.14 skulle den visa sig, och dagen skulle bli den längsta på året.

Det blev 10 lådor. Priset skulle antagligen bli 70 kr lådan. Avbränningarna räknade jag ut till 300. 100 kronor skulle förtjänsten bli per man.

I klåva skildes vi åt. Ragnar och jag skulle med färjan 04. GG 603 Lärkan skulle landa de 10 lådorna hos Västkustfiskarna på Öckerö.

Klockan visade 03.15. I Dana fjord hade en morgonsömnig sol sträckt ut sig i sängen en sista gång och lagt sitt huvud till rätta mot en kudde av linnevit stiltje. Kulingen hade hittat henn till sitt igen och vilade sig hopkrupen under vattentäcknet vid Vinga sand.

Det är 30% som är produktiva i samhället, hade Elon sagt till mig, när vi stävade ut mot Djupa rännan. När jag såg hur han slet med de andra kände jag att jag tillhörde de 70 procenten.

En gåta som jag inte lyckades lösa var varför makrillen måste fångas om natten. Berodde det på att köttet skulle vara alldeles färskt på borden, där det äts som lunch av de 70 %.

Ragnar menade att det hade att göra med att makrillen inte såg nätmaskorna om natten. I varje fall skulle våra 10 lådor ligga stekta på lunchbordet kl 12. Kanske skulle de ätas av bordsgästerna på färjorna till Fredrikshamn. 70%,30%.

Två fiskbilar körde mot Klåva.

Elon och hans lag hade vakat och fiskat för 100 kr var. Nu skulle de hem och sova, Från bilfärjan mot Lilla Varholmen vinkade Ragnar till Lärkan på väg till Björkö.

Ragnar körde mig hem. Sov gott sade han.

Sådant år livet.

Nedtecknat den 24 juni 2006 av Ture Eriksson.

Begravnings seder

I Öckerö sockens dödbok finner man att prästerna 1710-1775 har skrivit in var den döda personen lagts i förhållande till kyrkan. Likadant var det naturligt nog i Torslanda. Men i de närbelägna församlingarna Styrösö och Torsby (från 1760) förekom inte detta. Jag har inte hittat något i litteraturen om detta. Det verkar inte ha funnits någon kyrkoordning som anbefaller en särskild plats för döda beroende på kön eller status och inte något som säger att det skulle noteras i kyrkboken. Perioden omfattar flera präster. Det stämmer precis med tjänstgöringstiden för Montén (dock slutade han föra in döda ö.h.t. 1711 och sin korta tid ut), Lachonius, Strömsten och Stabeus.

I gamla tider skulle kvinnorna begravas på nordsidan av kyrkan. Det kan ha funnits olika orsaker till det. Uppdelningen slutade under 1100-1200-talen, och därefter begravdes ingen på norra sidan om kyrkan. Den ansågs som ond. Men kvinnorna stod eller satt alltid på vänstra sidan sett mot koret. Barn begravdes under medeltiden utanför koret. De vuxna som hade högst rang och de som dött i strid fick sin sista viloplats närmast kyrkan, särskilt vid koret. De lägst ansedda som trälarna och okända drunknade och ilandflutna hamnade längst bort, vid muren. Odöpta och självmördare placerades utanför muren. Dödsdömda grävdes ner vid avrättningsplatsen eller på en öde plats, som en mosse eller hed (jfr Myklahed på Hisingen).

När jag började titta på om man kunde se ett mönster i placeringen på Öckerös kyrkogård såg det först ut som om vissa vuxna personer begravdes på en annan sida än familjens. Kunde det vara så att personens jordfästes närmast sin ursprungsfamilj? Och skulle man kunna använda detta förhållande för att räkna ut eller styrka en härstamning? Det visade sig inte gå alls. Ibland begravdes t. ex. ett barn på en annan sida än föräldrarna. Det var svårt att se något mönster, förutom att varje by hade en särskild sida om kyrkan (med enstaka undantag) och att nästan ingen hamnade på nordsidan. Ett antal ståndspersoner ordnade plats inne i kyrkan. Om det följde medeltida seder, betydde det att barn lades under dopfunten och vuxna längre fram i koret, under altaret. Från början var det bara adel och präster som begravdes i kyrkan, men under 1700-talet fick även framstående personer i allmogen plats där. Det verkar som om man måste köpa en sådan plats.

Öckerö gamla kyrka ligger orienterad med koret i öster och ingången/vapenhuset i väster. Några begravdes i sydost och nordväst, men de flesta i ett rent väderstreck:

Öster: Hyppeln, Hälsö, Björkö Västergård

Söder: Björkö Västergård, Nolö, Bovik, Sunnebacken, Ryd, (Huvud), Öckerö Sörgård, Heden, Hult

Väster: Rörö, Björkö Västergård, Kalven, Huvud, Gårda, Hult, Röd, Grötö, Fotö

Norr: hustrun Elin Persdotter i Bj S 1715, änkan Johanna i Gårda 1774, Hans Larssons änka på Fotö 1772, en dräng på Fotö, Henrik Alfsson på Fotö 1774, uä son till Elisabet på Kalven, Lisa Mejers far på Kalven 1770, barn till Olof Pettersson på Kalven, barn till Nils Jöksson på Nolö, son till Johannes Lindgren på Nolö, änkan Catharina på Nolö.

Björkö Västergård betyder både Väster- och Bångegård. Det är svårt att urskilja något mönster där. Bångegårdens döda begravdes både öster och väster om kyrkan.

Ovanliga platser: *vid timmerstenen 1724, strax vid solvisaren 1726, vid östra gaveln 1732, vid södra fasaden 1770.*

Inne i kyrkan: hustrun till Jacob Rasmusson 1716 (framför altaret på norra sidan), Johan Collin 1717 (under läktaren, mitt för stora kyrkdörren), Nils Torstensson på Ryd 1734 och hustrun senare, Jacob Rasmusson Ö S 1736, Peter Stenersson i Hult 1736 och hustrun senare, 5 barn (ett utan fullständig plats, troligen också i kyrkan) till Per Nordtman, kapten Fredrik Hjort på Kalven 1764, Johannes Olsson 1758 (se nedan). En genomgång av dessa visar att *Nils Torstensson* på Ryd var dotterson till kyrkoherde Niels Pedersen. Men denne hade fler ättlingar, och de begravdes inte i kyrkan. *Peter Stenersson* i Hult var jämbördig med *Per Nordtman* och hade varit löjtnant vid amiralitetet. *Johan Collin* var skeppare i Gbg och g. m. Marichen Christensdotter, halvsyster till kyrkoherde Per Böckers hustru. *Fredrik Hjort* står i db som kommen från Gävle. Han var född 1740. Saknas gör *skeppare von Osten* på Kalven. Han var holländare och först g. m. Maria Andersdotter, vilkens morfar var kornett Apelman. (Listan avstämd med vår expert på register, Rolf Nilsson)

Bevarade gravstenar har inventerats av Sveriges släktforskarförbund och införts i ett sökbart register. I detta är *de två äldsta stenarna* följande:

Anna Persdotter, född 1715 19/12 (natten 18/19), död 1770 31/3 i Björkö Västergård och begravnen 8/4 (i dödboken 15/4). Detta var Per Nordtmans ena dotter, vid dödsfallet g. m. Rasmus Mattsson. Genom registret får vi veta att hon jordfästes vid *södra fasaden*, något som inte noterades i db.

Johannes Olsson, född 1664, död 1758 7/8. Han fick en gravhäll som 1906 hittades under altaret. Det finns mycket text som verkar vara läsbar och upplyser om att han var erfaren och välaktad och född i Skånör, samt avled i Lilla Kalvsund. Det finns också två inskriptioner O:H:S och K:H:D, som inventerarna förmodar kan betyda två barn till Hans Olsson (i så fall Olof och Karin). Hans kan stå för Johannes, men de två kan också (som jag ser det) snarare avse hans föräldrar. De kan liksom Johannes inte hittas i Öckerö db. Identifieringen är svår. Han bedöms ha bott i församlingen för att få en så framträdande begravningsplats. Skrivningen ”erfaren och välaktad” tyder på att han varit skeppare, men han kan ju inte ha varit aktiv skeppare i den åldern och bara passerat på ett fartyg, något som ändå antyds genom ”Lilla Kalvsund”. Odenvik har också förgäves försökt identifiera Johannes Olsson.

De två fotona på vykort från tidigt 1900-tal har tillställts mig av Agneta Zackariasson. Båda visar södra sidan. Träkors var vanliga förr (övre bilden). De förstördes snabbt av väder och vind. Kanske beskrivningen av den eviga viloplatsen var till för att visa var de gamla familjemedlemmarna låg. När man läser om kyrkan får man veta att kyrkogården inte alltid sköttes så noga. Periodvis gick korna där och betade! Det är lätt att förstå hur det såg ut då när man ser de här bilderna, men svårt att ta till sig att man inte skötte det med större pietet än så.

Henrik Karlsson 2021

En fiskehistoria – eller två

Västra Hisings Häradsrätt 1783, hösttinget nr. 15 (utdrag)

Johannes Jonsson i Björlanda stämde Anders Olsson i Björkö Västergård för att en dag i juli när de båda skulle fiska, Anders Olsson i vredesmod och under svordom lagt intill Johannes Jonssons båt och i detsamma tagit och kastat 7 ”fiskedörjer” i sjön. Anders Olsson lämnade en motstämning mot Johannes Jonsson att han ”onödigtvis” seglat in emellan båtarna som låg och fiskade med snören och lät ”ett sitt boijerep fatta uti snörena” för Anders Olsson, så att han miste 4 snören med tillbehör.

Rätten: Hade den ena kunnat undvika den andra? Johannes Jonsson menade att han ännu inte ”fällt sin drägg”. I övrigt stämde det. ”Han hölt på att sticka ut dräggetoget”.

Kärandens vittnen var Lars Olsson i Björlanda Östergård och Christoffer Olsson på Hovgården.

Lars Olsson: han var med Johannes Jonsson och fiskade. Johannes Jonsson hade fällt dräggen när Anders Olsson kom seglande för att också fiska, varför han satt ut sina snören. Han kom för nära Johannes Jonsson och ”fattade uti Boiirepet”, varpå Johannes Jonsson och Lars Olsson försökte ordna tillbaka snörena, vilket också skedde, men Anders Olsson var inte nöjd, utan ”swor och dundrade på dem, som icke wille hålla sig i älfwen och fiska, utan ligga dem i wägen”. Han steg in i deras båt och tog 7 fiskedörjer. Anders Olsson kom seglande före de andra. Han kom så hastigt att de inte hann varna honom för boijerepet. De märkte honom inte.

Christoffer Olsson: vitnade detsamma.

Rätten: Är vittnena jäviga? Men de fiskade var för sig, ehuru Lars Olsson ägde båten. Johannes Jonsson ville ha ett avgörande. Anders Olsson fick tillbaka 2 snören som fastnat i boijerepet, med deras bly. De andra 2 hade Anders Olsson själv, så de kunde omöjligen ha kommit bort.

Dom: Anders Olssons vittnen var på sillfiske, varför ärendet uppsköts till nästa ting.

1784, vintertinget nr. 20

Anders Olssons vittnen var Erik Andersson på Tommetaskan och drängen Anders Månsson på Öckerö.

Erik Andersson: I juli månad då han ”war ute på sjöen och fiskade koljor, och dylikt bottnfiske hade för händer, såg wittnet Johannes Jonsson komma seglande förbi wittnet, hafwandes allaredan fält sit dörjerep, men wälen eller wakaren bestod allenast af en liten fjöl, och Anders Olsson åter, som dörjde makrill, kom bakom eller efter Johannes et litet stycke men seglade snedt öfwer hwaraf hände, at som Anders Olsson ej blef warse wakaren, fastnade hans dörjekrokar uti Johannes Jonssons Boijerep, hwarpå Anders gick fram til Johannes och steg uppå toftan uti hans båt” men vet ej vad som hände, då han låg långt ifrån.

Anders Månsson: Vittnade detsamma.

Yrkande: Anders Olsson plikta för hemgång mm och ersätta de bortkastade dörjerna. Men å andra sidan: om vakaren på Johannes Jonssons boijerep bara bestod av en fjöl, var det ”desto mer omöjligt för Anders Olsson at se den, som det skall wara obrukeligit, at under slikt fiskes idkande sig deraf betjäna, men då den will nyttjas, skall den böra wara sådan, at den lättel.n kan ses, hwilket Johannes Jonsson skall åsidosatt”. Han hade inte haft ”riktig boija”. Ingen ersättning, då Anders Olsson ej kunnat undgå att få tillbaka sina snören som fastnat.

Dom: Anders Olsson ej plikta för hemgång då han gick dit för att reda upp, men för svordom och dylikt "af öfwerdåd" 5 dr smt och betala de dörjar som han kastat i. Johannes Jonsson ersätta Anders Olsson för de 4 snörena. Båda parterna dela rättegångskostnaderna.

Kommentarer

Som kontrast till detta upphetsade fiske vill jag kort berätta om en stilla dag på 1950-talet när jag med min farfar David, farbror Rune och far Karl-Erik i farfars gamla dåre fiskade utanför Korshamnsberget och Tängen. Det var spännande för en liten pojke. Vi hade stigit upp tidigt och gått till ett grund söder om Kråkholmen och med skalrivan hämtat upp blåmusslor till agn. Sedan rodde farfar efter rätta mej och andövade medan vi andra fiskade. Det var inte lönt att lägga i dräggen då. Det var mulet och stilla bleket. Inga andra båtar i sikte. Dären hävde sig bara lite av havets rörelser. Det var tyst. En stund regnade det lite så att det plippade stillsamt. Så långt räcker detta minne. Vad fick vi? Antagligen en och annan småtorsk och skädda.

Bottenfiske efter kolja, torsk, vitling och skäddor bedrevs ofta för ankar med agnad bottendörj. Men ibland andövade man, dvs smårodde mot strömmen för att ligga stilla. Det var detta fiske för ankar som Johannes Jonsson höll på med, kanske på Björköfjorden. Han hade ett snöre ute, tydligen utmärkt med ett väle. Han använde dock inte ett riktigt sådant, bara en liten brädbit (fjöl). Det framgår inte exakt hur det var med snörena. Kanske Johannes hade ett snöre med 7 dörjer på och hade lagt ut ett bojrep, där han började skicka ut repet. Det kan ha varit ett mellanting mellan en enskild bottendörj och backor.

Anders Olsson som fiskade makrill kom seglande och hade då troligen släpdörjer (4 stycken). Man kunde också fiska makrill med snören som liknade bottendörjer, men krokarna var fler och hölls ytligare. Intrycket är i alla fall att Anders rörde sig mer än Johannes.

Uppgifter om dessa fisken har jag inhämtat i standardverket "Svenska västkustfiskarna" av Olof Hasslöf (min farmors kusin). Där finns också en bild på en hållristning med en liten båt med två män som låg för ankar och bottenfiskade med krok. Ankaret såg precis ut som de gör i nutiden. Så de här två skildrade fiskena hade anor från Bronsåldern!

Henrik Karlsson 2021

Jens Christensen, lagman i Viken 1598-1636

Nedanstående skrev jag som svar till en släktforskare som undrade om Christen Lemvig var släkt med Jens Christensen, Jacob Rasmussons farfarsfar. Det var han som synes inte. Men det gav kännedom om denne fogde och visar på ett fel i Skarstedts herdaminne. Jag lade i svaret till ett par saker som jag hittat om Jens efter min artikel om släkten Nordtman i medlemsbladet 2017:1 (med Jens ättlingar i en tabell som lagts under rubriken Artiklar på föreningens hemsida.

Christen Christensen Lemvig i Lilla Foss 1613 kunde vara intressant i utredningen om Jens och hans släkt. Han lät enligt en not i Foss C:1 stöpa om kyrkklockan 1613. Jag har funnit att Christen Christensen nämns i jb 1601/02-1623, varken där eller i andra skattelängder med tillnamnet Lemvig. Före honom i jb nämns en Svenung (1596). I xmtl kan han också följas från den första 1610 t. o. m. 1620/21. År 1622 står det i stället ”Karen” som man kan förmoda var hans hustru/änka.

Christen var fogde i Sunnerviken. Det framgår av länsräkenskaperna som underskrivs med hans egenhändiga namnteckning. Han skriver under räkenskaperna t. o. m. 1623, men 1624/25 heter fogden Peder Overberg. Årtalen stämmer inte helt mellan underskrifterna och hustruns uppträdande i xmtl, men har säkert sin förklaring.

Man kan också hitta Christen vid nätsökning, där han nämns som (krono)fogde från 1602 utan namnet Lemvig. Lemvig är säkert ändå rätt. Det kan ha skrivits så i Foss C:1 för att visa att han tillhörde en annan släkt än lagmannen som säkert var känd i trakten genom möjlig härstamning, genom sonen Jens Nordtman och genom att han som lagman tjänstgjorde i Viken med tillfällig placering i Foss i samband med vissa ärenden eller lagting, kanske en gång om året. I övrigt bodde han ju i Toften i Lycke (och inne i Kungälv) och skrev under de allra flesta av sina domar där.

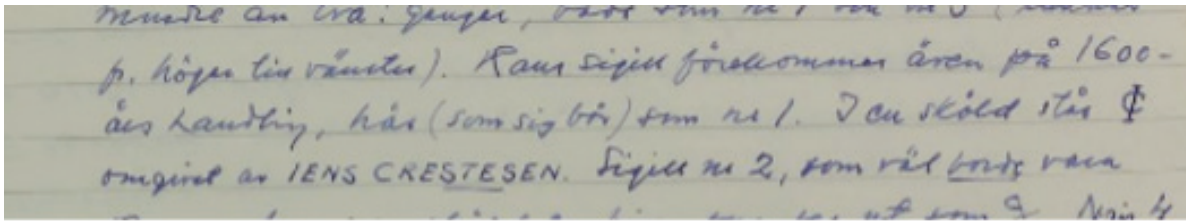
Åter till Foss C:1. I herdaminnena har kyrkoherden *herr Christen* fått en tjänstgöringstid som ligger senare än den faktiska. Det är helt tydligt att texten om slottsherrarnas tid för datering av tjänstgöringen blivit felläst av hävdatecknaren. Det står, som jag tycker helt tydligt, att herr Christen arbetade under ”Clas Bilde” tid. Man har satt ut en etta och en tvåa för att visa att det från början blivit fel mellan honom och ”herr Ammund”. Clas Bilde (eller Klaus Bille) levde en generation tidigare än den herr Christen felaktigt åsatta tjänstgöringstiden. Han blev slottsherre 1527/28 och satt i ”en mans livslängd”. Det var ju inte 70 år, så man menar väl den vanliga längden för en generation; 30 år. Det skulle stämma med att han enligt biografierna dog 1558. Härigenom blir det helt uteslutet att han var far till lagmannen som knappast bör ha fötts före 1560 (han dog 1636).

I herdaminnet står det alltså som ovan nämnts; ”herr Christen”, utan patronymikon eller släktnamn. Min forskarkollega Arne Roslund har bakom altaret i Foss kyrka hittat en längd över kyrkoherdarna i pastoratet och vänligen tillställt mig ett foto av den. Det är där helt klart att tavlan i fråga om namn och tjänstgöringstid är en avskrift av herdaminnet. Det hade varit intressant om det stått Christen *Jensen* och om han i så fall levat under den tid som det felaktigt står i herdaminnet. Vi får lämna detta spår.

Tillägg om Jens Christensen

Senare har jag funnit att lagmannen var kyrkvård i Lycke. Det finns kyrkoräkenskaper ända från 1500-talet i SVAR:s material via nätet. Han tillträdde 1613 och avgick 1626. Det står i originalet "Jenss Christensenn Laugmand kirckewerger" för varje uppbördsperiod.

Jens Christensens sigill finns i bild via J. A. Nordströms material i AD, men bara som beskrivning och inte i original. Det verkar som om den som skrev brevet till Nordström hade kommit över gamla handlingar i något skadat skick som hittats i "en hög med bråte" och räddats till eftervärlden.

J.A. Nordström var en av de stora genealogerna under 1900-talets första hälft och korresponderade med andra storheter som Hans Gillingstam. Hans specialområde var adelssläkter och andra släkter i Bohuslän, främst på Tjörn, Orust och Inland. Flera artiklar handlar om hur man kan tolka de gamla jordeböckerna och få ut kunskap om personer och områden under en tid när andra källor inte är bevarade. Artiklar av honom finns i nytryck via Tjörns släktforskarförening. Hans efterlämnade anteckningar finns på GLA, men har digitaliserats i AD och hittas med hans namn i den allmänna sökrutan.

Henrik Karlsson 2021

Styrelsen ställer frågor:

- Vad gör ni nu under pandemin?
- Har ni börjat på något nytt projekt?

- Vi har hört att några har börjat registrera husen här ute, var de låg och vad som ligger där idag. Historien om husen och dess invånare.

- För att vi inte skall sitta och göra arbeten som redan är gjorda, skulle vi vilja att ni hör av er och berättar om ert projekt. Tillsammans hjälps vi åt.

- Fotografier är ett annat område vi kan hjälpas åt kring. Hur skapar vi en sökbar databas med fotografier på våra förfäder? Kanske har vi fotografier i vår ägo som saknar namn. Det kan finnas någon annan som vet vem som är på fotot.

- På Facebooks Gamla Öckeröarna finns väldigt många fina foton, men de är svåra att hitta tillbaka till om det är något speciellt man skulle vilja se igen.

- Har ni något att berätta om så hör av er till agneta@oosf.se

- En annan sak som Agneta gärna tar emot är bidrag till tidningen.

Tillsammans med utskicket av tidningen denna gång ligger inbetalningskortet för medlemsavgiften. Betala innan 30 april för att stå kvar som medlem.

Ha det gott tills vi ses igen

Styrelsen